
L'esportazione del modello municipale barcellonese: la città di Cagliari

Simona Serci, Università La Sapienza, Roma

L'objectiu d'aquesta comunicació és reconstruir la forma en què, després de la conquesta de Sardenya, la Corona d'Aragó organitzà el municipi de Càller i les seves institucions segons el model de la ciutat de Barcelona. A més, volem atreure l'atenció dels estudiosos sobre els antics documents catalans conservats a Sardenya, l'estudi dels quals pot incrementar, junt amb els documents conservats a Catalunya, el coneixement sobre els privilegis, les immunitats, els costums i els estatuts de Barcelona.

El 1297, el papa Bonifaci VIII enfeudà el *Regnum Sardiniae et Corsicae* a Jaume II. El 1323, el rei envià la seva flota armada a conquerir l'illa per constituir el regne i annexar-lo a la corona catalanoaragonesa. En un any, l'infant Alfons, amb el suport del rei d'Arborea, conquerí les ciutats més importants de Sardenya a la República de Pisa. Càller, la principal plaça fortificada dels pisans, fou conquerida l'any 1324. El 1327, fou declarada ciutat reial, capital del regne de Sardenya i repoblada per ciutadans catalans, aragonesos i valencians; les seves institucions foren reformades segons la tradició institucional catalana i als seus habitants se'ls va concedir un privilegi anomenat «ceterum» (*Coeterum*), mitjançant el qual es realitzà la transició des del model municipal italià al catalanoaragonès. De fet, als ulls dels reis de la Corona d'Aragó, els súbdits catalans, aragonesos i valencians de Càller tingueren un estatus jurídic especial en comparació amb els altres habitants d'origen sard o italià. Amb els anys, molts privilegis barcelonins foren concedits als ciutadans de Càller, com a recompensa per la lleialtat que mostraven. En cert sentit, Càller apareixia com l'extensió a ultramar de la ciutat de Barcelona; més tard, això mateix va succeir també amb la ciutat de l'Alguer.

L'*Archivio Storico Comunale di Cagliari* conserva testimonis de tot aquest procés en l'anomenat *Llibre verd* (o *Privilegia et constitutiones civitatis Barchinone que locum habent in Castro Callari vigore cuiusdam capituli positi in quodam privilegio concesso Castro eidem*), en un còdex de pergamí titulat *Constitutiones Cathalunie et usatici Barchinone*, i també en diversos pergamins i còpies certificades de privilegis concedits al municipi de Barcelona entre els segles XIII i XIV.